

Dvärglåsbräken finns på den svenska rödlistan över hotade arter och är placerad i kategorin starkt hotad (EN). Arten förekommer på ett tiotal platser, har en kraftigt fragmenterad utbredning och är minskande. För att försöka bryta den negativa utvecklingen har Naturvårdsverket låtit utarbeta ett åtgärdsprogram som har som mål att gynna arten. Den är även fridlyst. Dvärglåsbräken ingår i EU:s habitatdirektiv, vilket innebär att Sverige åtagit sig att skydda arten inom EU:s nätverk Natura 2000.

Som namnet antyder är dvärglåsbräken minst i sitt släkte, oftast bara några få centimeter hög. På det fertila skottet sitter högst upp en gles, smal och nästan oskaftad sporgömmesamling. Typiskt för dvärglåsbräken är att den sterila bladskivan utgår från den nedersta delen av stjälken. Bladskivan är sparsamt delad eller ibland hel. Arten är flerårig och är beroende av en svamp med vilken den bildar mykorrhiza.

Dvärglåsbräken är utvecklad runt 10–15 juni, varefter sporer sprids och växten snabbt vissnar bort. Arten är därför möjlig att upptäcka under bara en kort tid vilket gör den svårinventerad. Den ringa storleken och ljusgröna färgen gör dessutom att den smälter in i den omgivande vegetationen. Arten kan uppträda oregelbundet och vara kortlivad på sina lokaler.

Rödlistan

Den svenska rödlistan upprättas av ArtDatabanken och fastställs av Naturvårdsverket. Listan uppdateras vart femte år. I rödlistan klassificeras växter och djur i olika hotkategorier beroende på hur stor risken är att arten ska försvinna ur landet.

Rödlistans kategorier:

RE – Försvunnen

CR – Akut hotad

EN – Starkt hotad

VU – Sårbar

NT – Missgynnad

DD – Kunskapsbrist

Foto: Kristoffer Stighäll

Dvärglåsbräken

För att utvecklas är dvärglåsbräken beroende av en viss markfuktighet, åtminstone under sensåren och försommaren. Flertalet lokaler ligger nära havet, på sandigt underlag med kortbetat gräs. Följearter kan vara andra sällsyntheter som rutlåsbräken, huvudtåg,

dvärglin och flockarun. I skärgården kan den växa i skrevor på sluttande berghällar med framsippande vatten. Den är tidigare funnen på inlandslokaler, ofta på markvägar, och tycks föredra växtmiljöer med ett visst kalkinslag i marken. Eftersom dvärglåsbräken är liten och konkurrenssvag är den för sin fortlevnad beroende av fortsatt hävd i form av bete. Exploatering, kvävegödsling eller annan förändrad markanvändning utgör hot mot arten. Dvärglåsbräken bör eftersökas på lämpliga lokaler, främst runt kusterna i södra och mellersta Sverige.

Dvärglåsbräken finns även sällsynt i de övriga nordiska länderna.

Dvärglåsbräken kan förväxlas med låsbräken (*Botrychium lunaria*). Viktigaste skiljekarakteristik är att det sterila bladet sitter lågt på stjälken hos sporbärande individer av dvärglåsbräken. Hos låsbräken sitter bladet ett stycke upp, ofta ovanför mitten på stjälken.

Dvärglåsbräken har en ljusgrön färg på bladet medan låsbräken har rent grön eller mörkgrön färg.

Andra arter inom släktet låsbräknar har anorlunda bladform.

Låsbräken. Foto: Margareta Edqvist

Om du vill läsa mer om dvärglåsbräken eller om floraövervakning kan du besöka följande hemsidor:

Svenska Botaniska Föreningen:
www.sbf.c.se

ArtDatabanken:
www.artdata.slu.se

Naturvårdsverket:
www.naturvardsverket.se

Länsstyrelserna:
www.lst.se

Floraövervakning

Sveriges miljömål slår fast att alla arter ska förekomma i livskraftiga bestånd. Att kartlägga förekomsten av hotade växter är en viktig del i arbetet med att bevara arter och biologisk mångfald.

Projekt Floraväktarna är ett nätverk av växt- och naturintresserade personer som besöker de hotade arternas växtplatser för att räkna antalet plantor, upptäcka eventuella förändringar eller andra oroande faktorer. Floraväktarnas rapporter ligger till grund för en del av miljöövervakningen

och floravårdsarbetet i landet.

Andra viktiga delar i bevarandearbetet är nätverket Natura 2000 och arbetet kring åtgärdsprogrammen.

Naturvårdsverket har gett länsstyrelserna i uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för ett antal hotade kärlväxter som inte klarar att överleva utan särskilda åtgärder. Programmen är inte formellt bindande men syftar till att vara vägledande för arbetet med att bevara dessa arter i landet.

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest

skyddsvärda naturområden. Natura 2000-områden finns i alla medlemsländer och ska hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. Ett fyrtiotal av Sveriges kärlväxter ingår i nätverket.

Vill du veta mer om floraövervakning eller informera om någon lokal för dvärglåsbräken hör gärna av dig till margareta.edqvist@telia.com som är samordnare för Floraväktarna.

Vill du diskutera kring skötsel eller åtgärder för en specifik lokal kontakta din länsstyrelse.

Svenska Botaniska Föreningen
Världsnaturfonden WWF
ArtDatabanken

Text: Margareta Edqvist & Ulla-Britt Andersson
2006